

Savaşı Eve Getirmek: Ev-Yaşam, Savaş-Ölüm, Sanat-Hayat

Bringing War at Home: Home-Life, War-Dead, Art-Life

Gözde MULLA

Öz

Sanatın ve hayatın fotoğraf ile ilişkisi zaman ve mekân ile orantılıdır. Fotoğraflanan bir kişi, bir olay, bir durum, bir nesne, zamanın sürekliliğinden koparak o anın sürekliliğine geçer. Bu geçişte, kişisel ya da kamusal bir hikâye oluşur. Kamusal olan, tarihtir. Bu tarihi, eleştirel bir bakışla ve yeni bir okumayla izleyiciye sunan sanatçılardan biri olan Martha Rosler, foto muhabirlerin Vietnam Savaşı görüntüleri ile Amerikan iç dekorasyon dergisi olan House Beautiful'daki ev içi görüntülerini bir araya getirir. Ev ile savaşı, yaşam ile ölümü iç içe geçirdiği kolajlarının bağlamını bu zıtlıklar ile görselleştirir. Çiçekli kumaşlar ile döşenmiş koltuklar, aydınlık ve düzenli oturma odaları, pencerinin dışında görünen siyah beyaz savaş manzarası ve yerde hareketsiz yatan bedenler ile tamamlanır. Sanatçının savaş karşıtı bu kolajları, korunaklı evlerinde yaşayan insanlara savaşın sadece çok uzaklarda gerçekleşen bir kavram olmadığını, evlerinin içine kadar girdiğini, yakınlarında olduğunu vurgular. Bu araştırma kapsamında ele alınan sanatçı, fotoğraf ve kolaj ekseninde bir araya getirdiği eserleri ile gündelik yaşamın dinamikleri etrafında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf, hayat, Martha Rosler, sanat, savaş

ABSTRACT

The relationship of art and life with photography is proportional to time and space. A photographed person, an event, a situation, an object breaks away from the continuity of time and enters the continuity of that moment. In this transition, a personal or public story is formed. The public is history. Martha Rosler, one of the artists who present this history to the audience with a critical view and a new reading, combines the Vietnam War images of photojournalists with the interior images of the American interior decoration magazine House Beautiful. She relativizes the context of her collages, in which she intertwines the war with the house, life, and death, with these contrasts. The armchairs upholstered in floral fabrics are complemented by the bright and uncluttered living rooms, the black and white battle scene outside the window, and the bodies lying motionless on the floor. These anti-war collages of the artist emphasize to the people living in their sheltered houses that the war is not just a concept that takes place far away, it penetrates into their homes and is close to them. The artist, who is discussed within the scope of this research, has been evaluated around the dynamics of daily life with her works that she has brought together on the axis of photography and collage.

Keywords: Art, life, Martha Rosler, photography, war

Geliş Tarihi/Received: 7.04.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 10.02.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Gözde MULLA

E-mail: gozdemulla@gmail.com

Cite this article as: Mulla, G. (2022).

Bringing war at home: Home-life,

war-dead, art-life. *Art and*

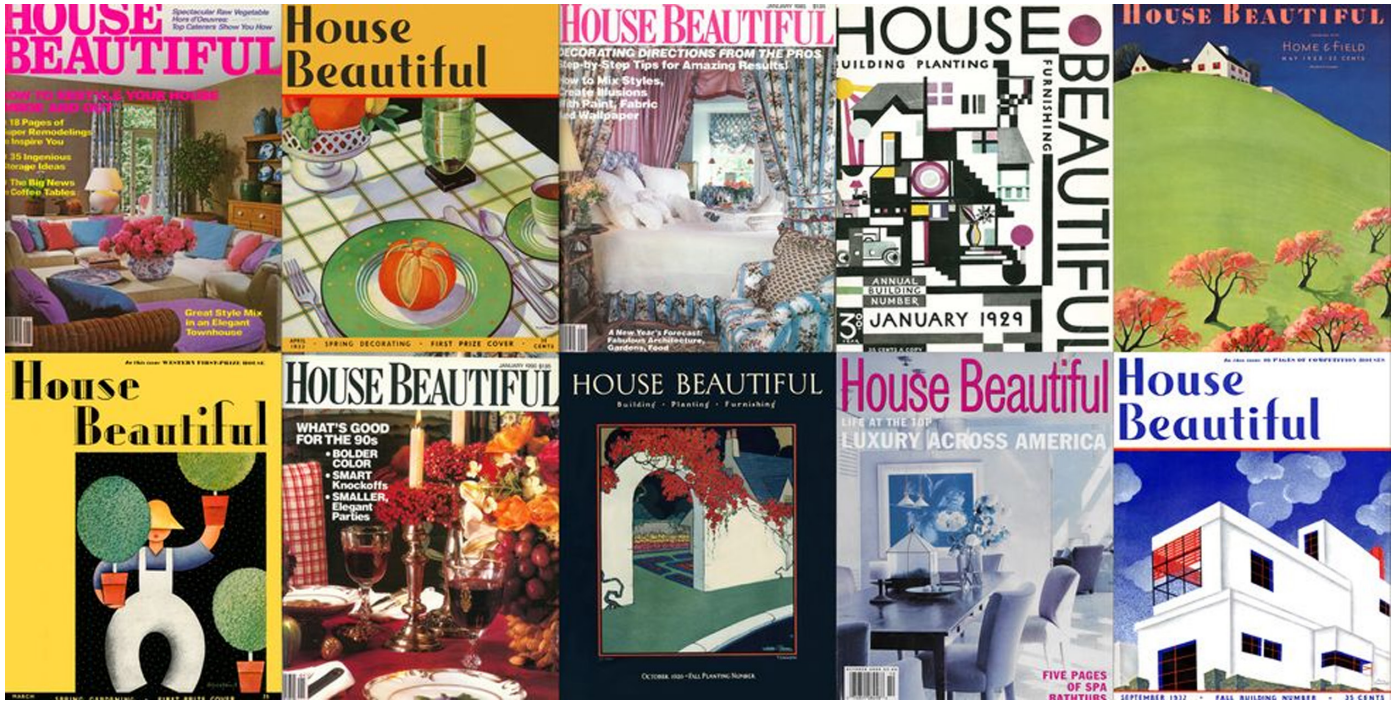
Interpretation, 39(1):88-96.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Yaşamın en korunaklı mekânı ev, savaşın en dramatik süreci ölüm, sanatın malzemesi ise hayat. Sanat ile hayatın bağlantısı, sosyolojik, politik, psikolojik birçok yapıyı yansıtır. Bu yapıların savaş ile ölümün bağlantısında da önemli yansımaları vardır. Tüm bu bağlantılar, Amerikalı sanatçı Martha Rosler'in Savaşı Eve Getirmek serisinde bir araya gelir. Araştırma kapsamında incelenen bu seride sanatçı, ev, savaş, kapitalizm gibi kavramları bireysel ve toplumsal hafıza bağlamında yapıtlarına aktarır. Bu bağlamlar ışığında ele alınan bu çalışma Martha Rosler'in savaş karşıtı bir protesto olarak ortaya çıkardığı kolaj serisini içerir. Bu seri, ilk üretildiği 1967-72 yıllarında ana akım medya ve hakim görüş tarafından sergilenmeyen ve reddedilen bir seridir. Bu sebeple feminist bir savaş karşıtı yeraltı gazetesinde yayımlanır. Rosler, yaklaşık 40 yıl sonra, Irak savaşı patlak verdiğinde aynı seriyi tekrar döner. Evi ve savaşı yeniden bir araya getirdiği yeni seride yalnızca kapitalist sistemin ev içi görüntülerini eleştirmekle

Görsel 1.
House Beautiful Dergisi

kalmaz. Aynı zamanda bu evlerin içine yerleştirdiği, magazin dergilerinden aldığı kadın figürleri ile kadının bu sistem ve dünya üzerindeki konumunu sorgular. Güzel, estetik, kozmetik, mutfak kavramlarının kadın ile özdeşleştirildiği hakim bir sistemin eleştirisini yapan sanatçı, kolajlarını zıtlıklar üzerinden kurgular. Yapıtlarındaki renkli ev içi görüntüleri ile dışarıdaki siyah beyaz savaş manzarası üst üste bindirilir. Bu kolajlarda, çok yakın olduğu halde birbirinden habersiz figürler ve iki farklı dünya yansıtılır. Bu durum, sanatçının kapitalist sistemin bir parçası olan insanlar için kullandığı bir metafordur.

Savaşı Eve Getirmek Ev-Yaşam, Savaş-Ölüm, Sanat-Hayat

Dünya; gündelik, politik, sosyolojik ve kültürel anlamda olağanüstü süreçlerden geçmektedir. Tarihin pek çok yerinde çeşitli savaşlar, yıkımlar ve kırımlar olduğu bir dünyada yaşamaktayız. Bu dünyanın içinde bir yerlerde sürdürdüğümüz yaşam ile tarihin yazımına katkı verdiğimiz söylemek mümkündür. Bu süreç, modern toplumlarda çeşitli belgeleme yöntemleri ile birlikte kayda geçirilir. Görsel ve işitsel belgeleme araçlarını kapsayan modern teknoloji, arşivsel bir kaynak oluşturmayı kolaylaştırır. Bu, gündelik, sıradan ve programsız bir tarih yazımıdır, diğer bir deyişle yaşamın belleğidir.

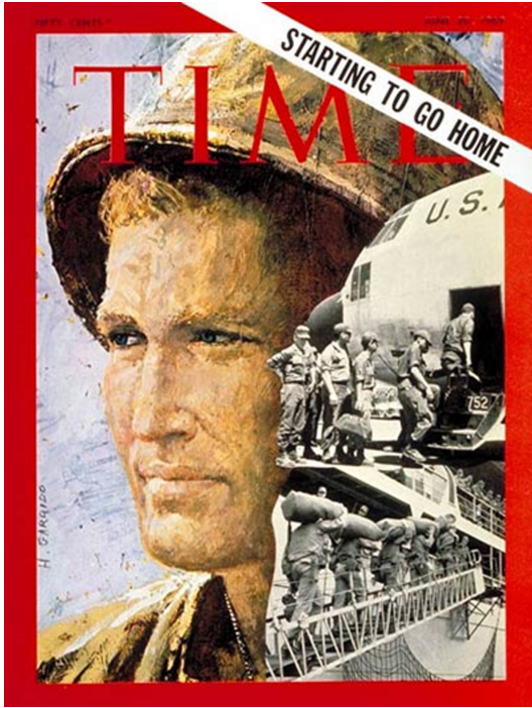
Görsel ve işitsel bir bellek kurma fikri, bizi sanata yaklaştırır. Bu durum, sanatçının, yapıtın ve izleyicinin içinde olduğu, yaşamın gündelik akışının aksine daha kurgusal bir belleği gösterir. Bir tanık olarak sanatçı, yaşadığı zamanın ve coğrafyanın izlerini yansıtır. Kimi zaman bir metafor olarak kurgular kimi zaman da doğrudan aktarır. John Berger'e göre bütün fotoğraflar belirsizdir. Hepsi bir süreklilikten çekilip alınmıştır. Örneğin kamusal bir olaya işaret eden bir fotoğraf varsa, o tarihtir (Berger, 2007: 83). Bu tarih, toplumsal hafızanın oluştuğu bir arşive işaret eder.

"Bütün fotoğraflar belirsizdir. Bütün fotoğraflar bir süreklilikten çekilip alınmıştır. Söz konusu olay kamusal bir olaysa, bu süreklilik tarihtir; eğer kişisel bir olay söz konusuysa,

bir anında kesilmiş olan süreklilik bir hayat hikâyesidir. Saf bir manzara bile bir sürekliliği keser –ışığın ve havanın sürekliliğini, mesela. Süreksizlik daima belirsizlik doğurur. Yine de bu belirsizlik genellikle açık değildir, çünkü fotoğraflar kelimelerle birlikte kullanıma sokulur sokulmaz, beraberce neredeyse dogmatik savlar ölçüsünde bir kesinlik etkisi doğururlar" (Berger, 2007: 83).

Belirli bir anı işaret eden ve sanatçının aktarımına aracılık eden fotoğraf, zamanı ve mekânı bir araya getirir. Tek bir karede dondurulan imaj vasıtasıyla zamanın sürekliliği sekteye uğratılır. Bu süreklilik gündelik hayatın akışı içinde zihnimizin an be an kavrayamadığı fakat fotoğraf karesinde gördüğümüz anda farkına varabildiğimiz bir durumun yansımasıdır. Fotoğraf, bir anın, bir kişinin, bir yerin, bir durumun görsel çıktısını sunarken aynı zamanda da fotoğraflanan her ne ise ona dair, tarihin kendisine not düşer, bir arşiv kurar. Savaş fotoğrafları da tam olarak bu arşivine doğrudan belgelenmiş imajlardır. Bir fotoğrafın güzel olması ve ona gün içinde bakmak için duvara asma isteğimiz ile ters orantılı olarak ilerleyen savaş fotoğrafları ile karşılaşmalarımız son derece trajiktir. Gazetelerde, televizyonda, kısaca medyada karşılaştığımız (çoğunlukla sansürlenmiş) bu fotoğraflar, bir arşiv oluşturmasının yanı sıra belleğimizde de bir iz bırakır. Toplumsal bir bellek kuran bu fotoğraflar, sanatçıların eserlerine konu olmuştur.

Aktivist, feminist olması, akıllara kazınan yapıtlar üretmesi ve Amerikalı olması nedeniyle Martha Rosler bu sanatçılar içinde önemli bir yerde durmaktadır. Rosler, 1970'lerde Vietnam Savaşı'nı konu aldığı bir seri üretir. Bu seride Vietnam Savaşı'nın gazetelerde, dergilerde yayımlanan dramatik görüntülerini alarak onları Amerika'nın dekorasyon dergisi olan House Beautiful'daki ev içi görüntüleriyle bir araya getirir (Görsel 1). Her iki görüntünün de birbirini (metafor olarak) tüm hızıyla ittiği bu seri aslında sanatçının karşıtlıklar üzerinden kurguladığı bir savaş karşıtı söylemin vücut bulmuş halidir.

Görsel 2.
Time Dergisi, June 20, 1969 | Vol. 93 No. 25

1967-72 yılları arasında üretilmiş olan Savaşı Eve Getirmek başlıklı seride yer alan, karşıtlıklarıyla gerilim yaratan kolajlarda, tertemiz oturma odaları ve keyifli mutfaklar mültecilerin ve savaş manzaralarının işgaline uğramaktadır. Ranciere'in de belirttiği gibi görüntü bize bir şey söyler. Görmeyi bilmediğimiz gizli bir gerçeklikten olduğundan ve onun tam karşımızda, görüntünün içinde olduğundan bahseder (Ranciere, 2015: 29). Bununla birlikte şunu da hatırlamakta fayda var; bir durumu bilmek ile onu değiştirme arzusu arasındaki fark toplumsal yapıyı oluşturan temelde yatar. Ortaya çıkan bu ikili durum, savaş karşıtlarını diğerlerinin karşısına koyar.

Martha Rosler, 1967-72 yılları arasında yapmış olduğu kolaj serisinde, Vietnam Savaşı görüntüleri (Görsel 2) ile Amerikan evlerinin odalarını bir araya getirir. Yerlerin yaşamsal verilerle ilişkisinden rahatlıkla söz edilebilir. Evi hem iç-dış ilişkisi üzerinden hem de dekorasyon dergilerinden aldığı görseller aracılığı ile kapitalizm üzerinden yeni bir okuma ile birleştirir. İçerisi ve dışarı birbirine karşıt iki (mekânsal) durum olmakla birlikte birbirini tamamlayan bir konuma da sahiptirler. Bunun yanında içerisi ve dışarı Erzen'in ifade ettiği gibi iç dünya ve öteki dünya, dış ve yabancı dünya psikolojileri ile ilişki içindedir. Bu yaklaşım, içeride olmanın kendi ruhu içinde olması, güvende ve korunaklı bir yerde olmasını kapsarken dışarda olmanın çıplak ve korumasız olması anlamına gelir (Erzen, 2017: 198).

"Kapitalist bir toplum, görüntülere dayalı bir kültüre gerek duyar; satın alma dürtülerini kıskırtıp sınıf, ırk ve cinsiyet gibi etkenlerin yol açtığı hasarları bastırmak üzere muazzam bir eğlence patlaması yaşanmasını ister. Ayrıca kapitalizmin, sınırsız miktarda bilgi toplanmasına, doğal kaynakların daha iyi sömürülmesine, üretkenliğin artırılmasına, düzenin muhafaza edilmesine, savaşlar çıkarılmasına, bürokratlara iş uydurulmasına ihtiyacı vardır" (Sontag, 2011: 212).

Savaşı Eve Getirmek adlı seriyi oluşturan fotomontajları ile karşılaştığımızda, sanatçının izleyiciye vermek istediği mesajı da

Görsel 3.
Marha Rosler, House Beautiful: Bringing the War Home/Güzel Ev: Savaşı Eve Getirmek, 1967-72, fotomontaj

açıkça görmüş oluruz; dışarıdaki içerde (Görsel 3). Evet, dışarıda olduğumu sandığımız pek çok şeyin içeride bir yerlerde, çok yakınlarımızda olduğunu anlatır izleyiciye. O savaşın, yıkımın, vahşetin, aslında dünyanın öbür ucunda olmasıyla bizim yaşadığımız yerde olması arasında bir fark yoktur. Rosler'in, savaşın ortak bir insanlık trajedisi olduğunu ve bir ekran aracılığıyla evlerimize girdiğinde kendini tehdit altında hissetmemenin bir insanlık sorunu olduğunu savunduğu kabul edilebilir. İzleme hali, ekran kapandığı anda sona eren bir eylem olarak hayata geçerken savaş, o ekran kapansa da devam etmektedir. Tam da burada Berger'in ifadesine yer vermek yerinde olacaktır;

"Fotoğraflanan andan çıkıp tekrar kendi hayatlarımıza döndüğümüzde kontrastın farkına varmayız; süreksizliğin kendi sorumluluğumuz olduğunu varsayarız. Gerçek şudur ki fotoğraflanan ana gösterilecek herhangi bir tepki ister istemez yetersizlik duygusu içerecektir. Orada, fotoğraflanan durumun içinde bulunanlar, ölenin elini tutanlar ya da bir yaralıya yardım edenler, söz konusu anı bizim gördüğümüz gibi görmezler ve tepkileri de her şeyiyle farklı bir türdedir. Böyle bir anı düşüncelere dalarak seyreden kimsenin, bundan güçlenerek çıkması mümkün değildir" (Berger, 2016: 51).

Karşımıza çıkarılan imaj ile gündelik hayatımızın karşıtlığı arasında bir geçirgenlik yoktur. Aradaki sınır oldukça keskindir. Ekran kapatıldığında ya da gazetenin savaş görüntüleri içeren sayfasını çevirdiğimizde gündelik yaşamın içine kolayca entegre oluruz. John Berger'in işaret ettiği bu durum, zamanı ve mekânı birbirinden ayırır. Farklı mekânlarda ama aynı zamanlarda olduğumuz bir durumdur savaş. Dünyanın diğer ucunda, çok uzaklarda bir yerde süren bir savaş. O savaşı tek bir karede tam da bulunduğu mekâna getiren bir araç; fotoğraf.

Rosler, diğer birçok Amerikalı gibi kilometrelerce öteden tanık olduğu savaşı, medyadan takip eder. Fakat bu duruma kayıtsız kalamaz. Evin konforlu odasında savaş görüntülerini izlemenin

In a secluded vacation spot, privacy isn't a problem, so you go all out with glass, for view, light, and visual spaciousness. Simple or no-pattern coverings, soft colors, and small-scale furnishings add to illusion of size. Blue of the ceiling and brown of the beams extend through the glass walls to the eaves from living room to the outdoors.

Görsel 4.

Martha Rosler, *House Beautiful: Vacation Gateway/Güzel Ev: Vacation Getaway, fotomontaj*

ya da haberleri okumanın gündelik yaşamı sekteye uğratması çoğunlukla beklenmeyen bir durumdur. Çünkü savaş, çok çok uzaktadır.

"Fotoğraf kendi başına yalan söyleyemez, ancak aynı sebeple, doğruyu da anlatamaz; daha doğrusu, fotoğrafın anlattığı doğru, onun kendi başına savunabileceği doğru, sınırlı bir doğru olacaktır" (Berger, 2007: 89). Örneğin, Vacation Getaway adlı kolajında lüks bir oturma odasının fotoğrafı görülür fakat Rosler'in müdahalesi dinginliği bozar. Geniş pencerelerin hemen dışında bir savaş bölgesi görünür (Görsel 4). Amerikan ev yaşamının ve konforunun sembolü olan ve olmaya devam eden oturma odasını savaşın gerçekleriyle gölgeler. Evin pencerelerinden görünen dış mekân savaş alanıdır. Dışarıyla ev içi arasındaki ilişkinin kuvvetini sorgulamaktadır. İçerinin güven veren duygusunu altüst eden sanatçı, dışarıya karşı tekinsiz bir ev ve bir o kadar da rahatsız edici bir kapitalizmi izleyiciye sunar.

Martha Rosler, izleyiciye hem bir gündelik yaşam anını, hem de bir acı anını eşzamanlı olarak sunar. Sanatçının bu yaklaşımı karşısında izleyici, kısa süreliğine de olsa fotoğraflanan bir ıstırap anı ile yüzleşmek durumunda kalır. Biraz geriye çekilip uzaktan bakıldığında izleyici ile savaş arasında pratikte bir bağlantı yoktur. Sanatçının izleyiciyi konumlandığı yer, kapitalist sistemin o pürüzsüz ev içi yaşantısıdır. Bununla birlikte Berger, savaşların doğrudan ya da dolaylı bir biçimde "bizim" adımıza yürütüldüğünü belirtir (Berger, 2016: 52). Bu durumda medya aracılığıyla bize gösterilen şey, bizi dehşete düşürür. O görüntüden hemen uzaklaşmak isteriz. Zihnimizin kıyısında köşesinde kalmaması için türlü şeyler yükleriz oraya. Fakat bunların hiç birisi orada gerçekleşen savaş yok etmez.

Nesneler algılandıkları anda, anlaşılır ilişki sistemlerinin içine yerleştirilirler (hiçbir gerçek, kameranın önünde masum olamaz). İdeoloji olarak söylenenin içine de kendi konumlarını alırlar. İdeoloji ile demek istenen, en geniş anlamıyla, genellikle belli bir toplumda dünyanın ve olaylarının, gerçekten fiili doğasını anlatmak için kabul edilen doğal ve sosyal dünyaya ait ifadeler karmaşasıdır. İdeoloji, gündelik hayatın kesin gözüyle bakılan gerçekliklerinin toplamı; bireysel bilinçlerin önceden verilmiş kararlarıdır; bireysel eylemlerin tasarımı için ortak başvuru çerçevesidir. İdeoloji sonsuz çeşitte biçim alır; temel olan ise onun bir ihtimal olması ve

Görsel 5.

Martha Rosler, *House Beautiful: Giacometti/Güzel Ev: Giacometti, 1967-72, fotomontaj*

ihtimal olma gerçeğinin içerisinde gizlenmiş olmasıdır (Burgin, 2013: 55).

Serinin bir başka çalışması olan House Beautiful: Giacometti'de (Görsel 5), çiçekli bir kanep ve pahalı görünen sanat eserleri (bir Alberto Giacometti heykeli dahil) bulunan muhteşem bir oturma odasının pencereleri, hareketsiz bedenlerle dolu siyah-beyaz bir kumsala bakmaktadır. Böylesine düzenli bir evin penceresinden bakınca bulmayı beklediğimiz bir banliyö ya da bol güneşli bir sahil şerididir. Fakat dışarıda kapalı bir havanın hakim olduğu kumsalda, yaşamı sona ermiş insanlar yatmaktadır. Evin içerisindeki renk ve biçimlerin hareketliliği ve çeşitliliğine karşın dışarının renksizliği ve sakinliği bir karşıtlık oluşturur. Bu tekinsiz manzarada savaş, zamanın durması ile temsil edilir. Çünkü savaş, zamanı, mekânı, hayatı yok eden, onu o anda durduran bir sistemdir, birinin düşmeye basıp ışıkları kapatması gibi. Rosler, savaşın ideolojik yapısının evin kendisine atıfta bulunduğunu vurgular ve ekler; "Amerikan kapitalizmi - ve paranın satın alabileceği tüm yerli malları, aletleri ve süsleri yüceltmesi - Komünizme karşı ciddi korkumuza katkıda bulundu. Kuzey Vietnam, ABD için tamamen ideolojik bir tehdit oluşturuyordu. Farklı ekonomik kibirler yüzünden savaşıyorduk ve milyonlarca insanı öldürüyorduk" (aktaran: Alina Cohen, 2018, <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-martha-roslers-powerful-collages-wake-up-call-america>).

Rosler, dünyanın bir yerinde meydana gelen savaş ile sözde güvenli evlerinde oturan toplumun bağlantılı olduğunu pencereler aracılığı ile gösterir. Kolajlarında kullandığı evlerin hemen hepsinde pencereden dışarıyı görünür. Mimari olarak önemli yerde duran pencere, kapı gibi elemanlar evin dış dünya ile bağlantısını sağlar. Bu yapılar sayesinde, eve girip çıkabilir ya da evi havalandırabiliriz. Bu bağlamda Rosler, dışarıyı (savaşı), içerisi (ev) ile bağlayan bu pencereleri kullanarak ortak bir gerçeklik vurgusu yapar.

Rosler, etrafındaki dünya değişirken, insanların, televizyonda yayınlanan savaşın korkunç görüntülerine karşı duyarsızlaştığını gözlemler. Bununla birlikte başladığı Savaşı Eve Getirmek serisini aktivist bir eylem, bir protesto olarak başlatır. Dünyanın uzak bir köşesinde son derece gerçek olan bir savaşı duyarsız kalan insanların gözünün önüne, evinin içine getirir. Sanatçının bu tutumu, ilk başlarda ana akım medyanın tepkisini çektiği için yeraltı basınında yer alır. Savaş karşıtı protestolar sırasında dağıtılan bu kolajlar, fotokopi ile çoğaltılarak dağıtılır.

Sanatçı, sözde yabancı bir çatışmanın katı tasvirlerini ve kusursuz bir Amerikan yaşamının materyalist dünyasını bir araya getirirken amacı tam olarak bunu sanat izleyicisi ile paylaşmak değildir. Bunun yerine yeraltı basınında yayımlatarak el dağıtımını yaptırır. Bu yaklaşım, aktivist bir sanatçı olan Martha Rosler'i, savaş karşıtı eylemini sürdürmesi için destekler. Çünkü kısıtlı sayıda izleyicinin izlediği bir galeri sergisi yerine toplumun pek çok kesimine kısa sürede ulaşabileceği bir yoldur bu.

Yalnızca savaşın bir eleştirisi olmakla kalmaz bu seri, aynı zamanda kadınlara ilişkin hakim görüşün de bir eleştirisini içerir. Mutfak, kozmetik, makyaj, estetik gibi kavramlarla bütünleştirilen kadın imgesi, magazin dergilerinin vazgeçilmez imajları haline gelir. Bu görüşün eleştirisini kolaj serisinde vurgular sanatçı. Bu kolajlar, erkek egemen yeraltı basınına kültürüne ve içeriğine, kadınları etkileyen önemli konuları göz ardı eden bir San Diego feminist yayını olan Goodbye to all that! de yer alır (Görsel 6).

Ev, birçok Amerikalı için savaşın gerçeklerinden güvenli bir sığınaktır. Ancak kadınların çok sık kullandığı ev içi alan da kadınlık ve kadınlık mecazlarıyla doludur. Red Stripe Kitchen isimli yapıtında (Görsel 7) Rosler, kan kırmızısı renkle koordine edilmiş, son teknoloji ürünü bir tasarımcı mutfağını ve bu mutfağın içinde gezinen iki askeri göstermektedir. Yemek yapmak için kullanılan mutfakta yer alan askerler evi tekinsiz bir duruma sokar. Mutfakta hakim olan kırmızı renk, aynı zamanda savaşın rengini de temsil etmektedir. Sanatçının burada kullandığı metafor ile kırmızı mutfak tezgahındaki elmanın rengi olmaktan çıkar, askerlerin üniformalarına ya da ellerine bulaşmış bir kan olarak görülür.

Görsel 8'de de aynı şekilde evin içine hakim olan renk kırmızıdır. Çocukların üzerinde oturduğu halı, arka planda yer alan

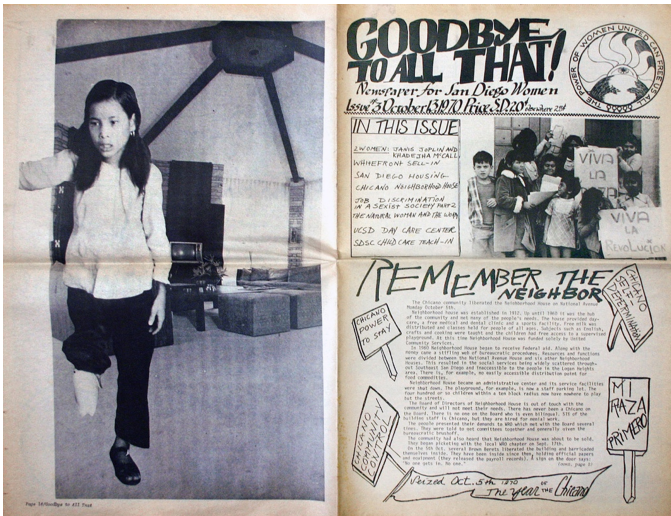

Görsel 7.

Martha Rosler, *House Beautiful: Red Stripe Kitchen/Güzel Ev: Kırmızı Şerit Mutfak*, 2004-08, fotomontaj

sandalyeler ve dışarıyı göremediğimiz pencerenin perdesi kırmızıdır. Halının üzerinde oturmuş, bir şey beklercesine bakan çocuklar, sanki pencerenin dışında devam eden savaştan korunmak için eve girmiş gibidirler. Bu durum, okuldan eve gelen çocuğun salonda oyun oynamasından oldukça farklıdır. Çocukların yüzlerinden okunan acı, kırmızının etkisi ile şiddetlenir.

Görüntüleri parçalara ayırıp sonrasında birleştirerek meydana getirdiği imgeler, kolajın doğasıyla örtüşür. Sanatçı, fotoğrafın

Görsel 6.

Goodbye to all that!, San Diego feminist yayını, 1969,72, fotomontaj

Görsel 8.

Martha Rosler, *House Beautiful: Bringing the War Home/Güzel Ev: Savaşı Eve Getirmek*, 2004-08, fotomontaj

Görsel 9.
Martha Rosler, *New Series Lounging Women/Yeni Seri: Uzanan Kadın*, 2004, fotomontaj

gerçekliği, kolajın doğası ve dekorasyon dergisinin gündelik hali arasındaki ilişkiyi dengeli/dengesiz bir şekilde kurar. Dünyanın algıladığımızdan (metaforik olarak) küçük olduğunun bir göstergesini sunduğu seride sınırların da geçirgen yapılar olduğunu ve bir televizyon ekranı ya da gazete haberi ile içinde yaşadığımız mekana kolayca girebildiğini vurgular.

Güzel Ev serisi, Rosler'in uluslararası ve yerel birtakım sorunları bir araya getirdiği ve bunu yeni bir okumayla izleyiciye sunduğu bir seridir. Bu serinin ikinci adımında sanatçı, Irak savaşını konu alır. 2004-2008 yıllarında üretmiş olduğu bu ikinci seri ile savaş karşıtı duruşunu sürdürmeye devam eder. İkinci seri için, (Görsel 9), daha fazla kamuya açık olmayı hedefleyen ticari bir galeri aracılığıyla eserleri yayınlanmayı seçer.

"Fotoğrafın değeri, sadece estetik açıdan ölçülemez, optik temsilindeki beşeri ve toplumsal şiddet de dikkate alınmalıdır. Fotoğraf, gerçekliği keşfetmek için kullanılan bir araç değildir sadece. Fotoğraf makinesiyle görülen doğa, insan gözüyle görülen doğadan farklıdır. Fotoğraf makinesi, görme biçiminizi etkiler ve yeni bakışı yaratır" (Aktaran: Freund, 2016: 175-176).

Amerika'nın Irak'ı işgaline bir tepki olarak ürettiği yapıtlar, savaşın etkilerini evin içine taşıyarak bir gerilim yaratır. Birbirinin karşıtı iki görüntünün bağlantısı ikili bir etki yaratma amacını taşır. Rosler'in bu serisi, mutlu Amerikan iç mekânını emperyalist savaşın şiddetine bağlayan bir seri olarak tanımlanabilir. Örneğin Photo-op (2004), ilk bakışta Paris Hilton'a veya Ashley Tisdale'e benzeyen, telefonlarına bakan iki özdeş sarışın kadını anlatır (Görsel 10). Arkalarında, görünüşe göre yaralı ve yorgun çocuklar (mülteciler) salonun ortasında iki sandalyede yığılmış durumdadır.

Görsel 10.
Martha Rosler, *New Series Photo-op/Yeni Seri: Fotoğraf*, 2004

Modernist evin pencerelerinin dışında yangın vardır. Bu trajedinin hemen birkaç adım ötesindeki narsisizm, kapitalizm, modern yaşam dışarıdaki yıkımla çelişir.

"Bu fotoğraflar bize bir yetersizlik duygusu verirler. ... Bizi yakalarlar. ... Bu fotoğraflara bakarken bir başkasının çektiği acının yaşandığı o an, içine alıp yutar bizi. İçimiz keder ya da öfkeyle dolar. Keder, başkasının acılarının bir kısmını amaçsız bir biçimde yüklenir. Öfke eyleme ihtiyaç duyar. Fotoğraftaki andan kurtulup kendi hayatlarımıza dönmeye çabalarız. Bunu yaparken karşıtlık öyle bir haldedir ki hayatımıza kaldığımız yerden devam etmek, biraz önce gördüklerimiz karşısında umutsuzca yetersiz kalan bir tepki olarak görünür" (Berger, 2016:74-75).

Sanatçı, içinde yaşadığı toplumun "burası" ve "orası" (dış çatışmalar) arasında yarattığı hayali bölünmeyi sorgulamaya devam

Görsel 11.
Martha Rosler, *New Series: Point and Shoot/Yeni Seri: Nişan al, Ateş*, 2008, fotomontaj

eder. Savaşın gerçekliğini gösteren rahatsız edici birçok görüntü içinden seçtiği en rahatsız edici olanı göz alıcı bir model imgesi ile bir araya getirir (Görsel 11). Ülkesinin yapmış olduğu adaletsiz savaşları protesto eden sanatçı, bu görselde siyah çarşafı bir kadının uğramakta olduğu şiddeti, ön plana yerleştirdiği başka bir kadın ile sorgular. Bu kolajda yer alan zıtlıklar arasında figürlerin baktığı yönler de ele alınabilir. Savaşın içindekiler ile modelin baktığı yönün farklı oluşu, toplumun yarattığı hayali bölünmeyi imler.

Savaş, insanın insan olmaktan çıkarıldığı, adeta bir nesne, bir mekân, bir şeye dönüştürüldüğü bir yapıyı temsil eder. Savaş ile ilgili olarak Ranciere'in görünmeyen birtakım insanların başka insanlara uyguladığı şiddet ifadesi yerinde olur. Savaş alanı, bir sahne gibidir ve perde arkasında yapılan anlaşmalar, pazarlıklar, birtakım kulisler ile o sahnede perde açılır veya kapanır. Fakat bu sahne sınırlı sayıda izleyici ile değil tüm dünyanın izlediği bir savaş sergiler.

"Birincisi görünmeyen birtakım insanların başka insanlara uyguladığı şiddeti görür - bu insanların acılarını ve tükenmişlikleri yüzümüze bakar ve her türlü estetik değerlendirmeyi askıya alır. İkincisi şiddeti ve acıyı değil, bir insanlıktan çıkma sürecini, insani olan, hayvani olan ve mineral arasındaki sınırların ortadan kalkmasını görür" (Ranciere, 2008: s.30).

Sonuç ve Öneriler

Yaşamın, ölümün, mekânın ve zamanın iç içe geçtiği bir durumu yansıtan Martha Rosler'in çalışmaları, bir yanıla dramatik etkisini güçlü biçimde hissettiren diğer taraftan ne yazık ki güncelliğini korumaktadır. Çünkü içinde yaşadığımız dünya ve içinde bulunduğumuz zaman itibarıyla savaşlar, yıkımlar ve kıyımlar devam etmektedir. Hayatın değişmesi, teknolojinin gelişmesi ile değişen şeyler sadece olumlu yönde sıralanmıyor elbette. Algılanan dünyada, yeterince iyi bakarsak görebileceğimiz pek çok savaş ve bu savaşların getirdiği ve dahası gelecekte getireceği sonuçlar bulunmaktadır. Sanatın hayatı yansıtmaya biçimi belki de en travmatik görüntüleri içermesi sebebiyle bu fotomontajlarda görülebilir. Rosler, evin içine taşıdığı savaş görüntülerini sanki o evin bir nesnesi ya da duvarında asılı bir resimmiş gibi yerleştirir. Sanatçının yarattığı bu ironi, izleyiciye hem evi hem de savaşı sorgular. Temel olarak dünyanın bir ucundaki Amerikan evlerinin iç dekorasyon görüntüleri ile dünyanın diğer ucunda süregelen savaşın bir kolaj tekniği ile bir araya geliyor olması yeni bir bakışı da doğurur. Bu da bizi şu sonuca götürür ki sanatçının kullanmış olduğu kolaj tekniğinin bir yağlıboya ya da özgün baskı tekniğine nazaran daha kolay bir sürece sahip olmasıdır. Sanatçının yaratmış olduğu tüm bu ironiler bağlamında savaş ve ev kavramları hayatın devam etmesi ve sona ermesi ile eşgüdümlü olarak ilerlemektedir. Martha Rosler, fiziki (görünür) olarak devam eden bir savaşın görüntüleri ile evin içinde görünmez bir şekilde devam eden kapitalist sistemin yol açtığı yıkıma işaret eder. Görünür olan ya da üstü örtülen her yıkım toplumsal hafızada kalıcı izler bırakır. Bu izler, Martha Rosler'in yapıtlarında olduğu gibi yaşamın içinde de kolajlar oluşturur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author has no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- Berger J, Mohr J. (2007). *Anlatmanın Başka Bir Biçimi*. (Çev. Osman Akıhay). Agora Kitaplığı.
- Berger J. (2016). *Bir Fotoğrafı Anlamak*. (Çev. Beril Eyüboğlu, Yurdanur Salman, Müge Gürsoy Sökmen, Semih Sökmen). Metis Yayınları.
- Berger J. (2016). *O Ana Adanmış*. (Haz. Yurdanur Salman, Müge Gürsoy Sökmen). Metis Yayınları.
- Burgin V. (2013). *Fotoğrafı Düşünmek*. (Çev. Aylin Ünal). Espas Yayınları.
- Erzen, Jale. (2017). *Üç Habitus Yeryüzü, Kent, Yapı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Freund, G. (2016). *Fotoğraf ve Toplum*. (Çev. Şule Demirkol). Sel Yayıncılık.
- Ranciere J. (2008). *Görüntülerin Yazgısı*. (Çev. Aziz Ufuk Kılıç). Versus Kitap.
- Ranciere, J. (2015). *Özgürleşen Seyirci*. (Çev. E. Burak Şaman). Metis Yayınları.
- Sontag, S. (2011). *Fotoğraf Üzerine*. (Çev. Osman Akinhay). Agora Kitaplığı.

İnternet Kaynakça

- Artsy. <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-martha-roslers-powerful-collages-wake-up-call-america> Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Esbaluard Museum. <https://www.esbaluard.org/en/actividad/beyond-the-window-which-world-do-we-rediscover/> Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- House Beautiful. <https://www.housebeautiful.com/lifestyle/g25656981/house-beautiful-magazine-covers-year-you-were-born/>
- Martha Rosler. <https://www.martharosler.net/house-beautiful-new-series/gksy3rbonyoffmpnws3564a6akoykd>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Martha Rosler. <https://www.martharosler.net/house-beautiful-new-series/eintoy7n6su97eyjp9xi59yn5wtuj> Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Martha Rosler's Powerful Collages Are a Wake-Up Call to America, https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-martha-roslers-powerful-collages-wake-up-call-america_, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Minneapolis Institute of Art. <https://images.artsimia.org/wp-content/uploads/2019/12/12043701/5efb4a09e765e6db315c49b34040af5e64061298.jpeg>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Moma. <https://www.moma.org/collection/works/150119>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Moma. <https://www.moma.org/collection/works/150133>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Moma. <https://www.moma.org/collection/works/150127>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- Time Dergisi, June 20, 1969 | Vol. 93 No. 25 <http://content.time.com/time/magazine/0,9263,7601690620,00.html>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.
- University of California Press. <https://www.ucpress.edu/book/9780520286702/american-artists-against-war-1935-2010>, Erişim Tarihi: 06.08.2021.

Görsel Kaynakça

- Görsel 1.** House Beautiful Dergisi, <https://www.housebeautiful.com/lifestyle/g25656981/house-beautiful-magazine-covers-year-you-were-born/> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).
- Görsel 2.** Time Dergisi, June 20, 1969 | Vol. 93 No. 25 <http://content.time.com/time/magazine/0,9263,7601690620,00.html> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).
- Görsel 3.** Martha Rosler, House Beautiful: Bringing the War Home / Güzel Ev: Savaşı Eve Getirmek, 1967-72, <https://www.moma.org/collection/works/150119> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).
- Görsel 4.** Martha Rosler, House Beautiful: Vacation Gateway / Güzel Ev: Vacation Getaway, <https://www.moma.org/collection/works/150133> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).
- Görsel 5.** Martha Rosler, House Beautiful: Giacometti / Güzel Ev: Giacometti, 1967-72, <https://www.moma.org/collection/works/150127> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).
- Görsel 6.** Goodbye to all that!, San Diego feminist yayını, <https://www.ucpress.edu/book/9780520286702/american-artists-against-war-1935-2010> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

Görsel 7. Marha Rosler, House Beautiful: Red Stripe Kitchen / Güzel Ev: Kırmızı Şerit Mutfak <https://images.artsmia.org/wp-content/uploads/2019/12/12043701/5efb4a09e765e6db315c49b34040af5e64061298.jpeg> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

Görsel 8. Marha Rosler, House Beautiful: Bringing the War Home / Güzel Ev: Savaşı Eve Getirmek <https://www.martharosler.net/house-beautiful-new-series/eintoy7n6su97eyjp9xi59yn5twtuj> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

Görsel 9. Martha Rosler, New Series, Loungin Women / Yeni Seri: Uzanan Kadın, 2004, <https://www.martharosler.net/house-beautiful-new-series/gksy3rbonyoffmpnws3564a6akoykd> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

Görsel 10. Martha Rosler, New Series, Photo-op / Yeni Seri: Fotoğraf, 2004, <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-martha-rosler-powerful-collages-wake-up-call-america> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

Görsel 11. Martha Rosler, New Series: Point and Shoot / Yeni Seri: Nişanal, Ateş, 2008, <https://www.esbalaud.org/en/actividad/beyond-the-window-which-world-do-we-rediscover/> (Erişim Tarihi: 06.08.2021).

Structured Abstract

This article focuses on the point where art and life come together. This focus revolves around the American artist Martha Rosler's collage series *Bringing War At Home*, which includes images from everyday life. The chosen artist brings together the daily life in the geography where she lives and the daily life in another part of the world. In her works, she evaluates the daily life in the geography she lives in within the framework of the concept of capitalism. In addition, it deals with the images of the Vietnam War around the concept of death. It combines images from the interior decoration magazine with images of war. It shows the perspectives of people on two different continents. In this context, images from different times and different places are brought side by side in the works examined.

This article aims to highlight the connection between the people who are at war in one part of the world and the people who follow that war through various media channels in another part of the world, which the artist wants to show. This connection is explored through the collages produced by the artist. In 2021, when the research process continues, the war is a part of the world enters the house with a television channel, which keeps the article up-to-date.

The research method begins with the research process of the selected artist. The period in which she lived and her production practice are examined. Afterward, the concepts that the artist uses as metaphors are investigated. Concentrating on these concepts, various readings are made in the fields of philosophy, art, and sociology. While the readings continue, the works of the artist are investigated in detail. The juxtaposition of the images of war and domestic images that the artist combined is examined. The purpose of the visuals used in the works to come together is to read. Images that are not randomly brought together are formally examined in the context of artistic values. It is ensured that the techniques and images used by the artist are obtained from the right sources. At this stage, it is seen that the artist uses the collage technique as a metaphor in the content as well as the form. The visuals included in the research coincide with the concepts that the artist wants to emphasize. While focusing on photography-based readings, photography is researched as a technique and archive. The works are analyzed in the light of all research. Colors, composition, historical data, and war process are studied. The archives of the magazines in which war images are published are examined. In addition, the issues of the interior decoration magazine *House Beautiful*, which is still in print today, are examined. Based on all these researches, the main lines of the article are created.

In the findings, it is seen that the works of the artist, who were examined in detail within the scope of the research, coincide with her life. It can easily be said that she brought her art and life together. She is not one of the many people who followed the war, including her own country, only by watching it on television and reading it in magazines. She is not indifferent to war. She continues to criticize the war, even if it comes at the expense of political and sociological sanctions. She also shows this criticism in the way she exhibits her works. She photocopied and distributed the collages she produced within the scope of the *Bringing War At Home* series in 1967-72. The moment the photograph freezes, it flows to another place with the artist's editing. The photograph, which conveys a single moment of time and place, moves forward in another place and time with the collage technique. The artist presents contrasts to the viewer, and the connection established by these contrasts is extremely strong. One of the findings obtained in the research is that the contrasts used in the form of expression, whether visual or literary, provide an extremely strong transference.

As a result, art is an inseparable whole with life. Wherever it is in the world, art reflects life itself. It continues to be a powerful form of expression, along with the metaphors, concepts, techniques, and display styles it uses. It is concluded that the anti-war artist emphasizes that the war is not only as far away as it appears in magazines and newspapers, but that it has entered the house with the concept of capitalism, and that it takes place soon.